

TBD DİJİTAL TÜRKİYE ENDEKSİ BASIN LANSMANI

TÜRKİYE BİLİŞİM DERNEĞİ GENEL BAŞKANI

RAHİMİ AKTEPE’NİN BASIN BİLGİLENDİRMESİ

Değerli Basın Mensupları,

Ülkemizin dijital dönüşüm politikalarında izlenebilirliği artırmak ve uluslararası mukayeseli olarak dijital olgunluk seviyesini ölçmek amacıyla Türkiye Bilişim Derneği tarafından **Dijital Türkiye Endeksi (DTE) Projesi** hayata geçirilmiştir.

Dijital Türkiye Endeksi raporunun, TBD İcra Kurulu koordinasyonunda her yıl yayımlanması ve ülkemiz dijital dönüşüm faaliyetlerinin değerlendirilmesinde en önemli kaynaklardan biri olması hedeflenmektedir.

Proje, Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisinin uzmanlık ve koordinasyon desteği ile gerçekleştirilmektedir. Danışma ve kullanıcı deneyimi araştırma gruplarının yer aldığı Proje Ekibi; kamu ve özel sektör uzmanları, farklı disiplinlerden akademisyenler ve yüksek lisans öğrencilerinden oluşmaktadır.

Projenin kavramsal çalışmaları gönüllü uzmanların desteği ile 2019 yılı sonunda başlamış ve ilk metodoloji oluşturulmuş; 2021 yılında pilot ölçümler yapılmış; kamu idarelerinden ve paydaşlardan alınan geri bildirimler doğrultusunda 2022 yılında metodoloji iyileştirilmiş ve 2023 yılında ilk ölçümler tamamlanmıştır.

Dijital Türkiye Endeksi Projesinin önemi ve diğer endekslerden **farklılığı** söz konusudur:

- DTE için kamu politikaları detaylı olarak incelenmiş ve izlenebilirliğin sağlanması için yeni göstergeler türetilmiştir.
- Gelişen teknolojilere doğrultusunda uluslararası eğilimler ve analizler DTE ile ülke gündemine taşınmıştır.
- Salt bir skor vermenin ötesinde DTE ile dijital dönüşüm alanı için uzman kapasitesinin gelişimi önceliklendirilmiştir.

Metodoloji

Dijital Türkiye Endeksi Projesi kapsamında öncelikle uluslararası örneklerde olduğu gibi **kavram** çalışılmış ve bu doğrultuda **ölçüm çerçevesi** oluşturulmuştur.

Dijital Türkiye;

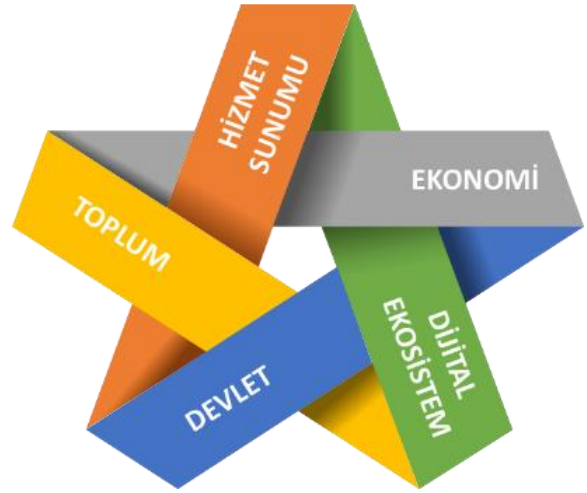
“Toplumsal, ekonomik ve kamusal faaliyetlerinde; geliştirdiği ya da tedarik ettiği teknoloji, ürün ve hizmetleri kullanarak sosyal refah, üretkenlik artışı ve sürdürülebilir kalkınma etkisi sağlayan, dijital ile dönüşen küresel değer zincirlerinde ve sosyokültürel alanda güçlenen bir Türkiye.”

olarak tanımlanmıştır.

Belirlenen kavramsal çerçeve doğrultusunda hazırlanan ölçüm çerçevesinin ana eksenleri; **Toplum, Ekonomi, Devlet, Dijital Ekosistem** ve **Hizmet Sunumu**’ndan oluşmaktadır.

Her bir eksen için ortalama 90 gösterge ile değerlendirme yapılmıştır. Bu göstergeler hem uluslararası endeksleri hem de ulusal politikaları esas almaktadır:

- Çalışma kapsamında 12 farklı uluslararası endeks detaylı olarak incelenmiş ve toplam 416 gösterge tespit edilmiştir. (OECD Going Digital, Avrupa Birliği DESI ve e-Gov Benchmark ile BM e-Devlet Gelişmişlik Endeksi öncelikli olarak değerlendirilmiştir.)
- Ulusal göstergelerin belirlenmesinde On Birinci Kalkınma Planı esas alınmıştır. Planda 1676 tedbir söz konusu olup dijital dönüşüm ile ilişkili olarak 216 tedbir belirlenmiştir.

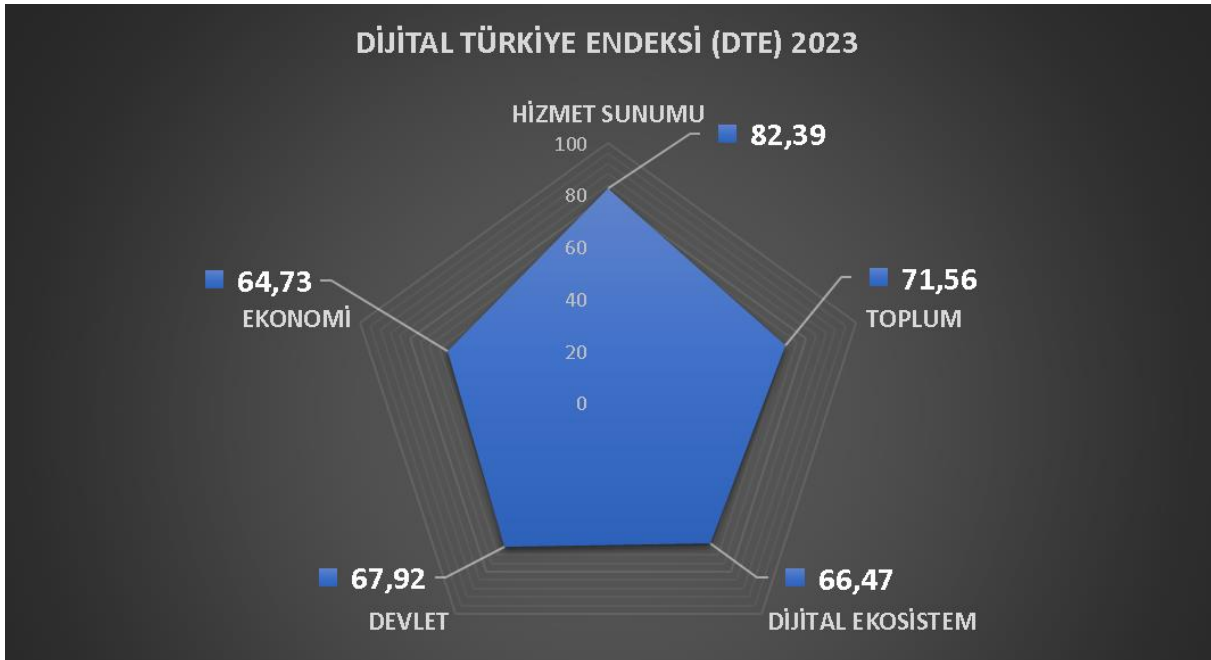
Ölçüm Sonuçları

2023 yılı için Dijital Türkiye'nin skoru 100 üzerinden 70,61 olarak belirlenmiştir.

Toplam skor belirlenirken tüm eksenler eşit ağırlıkta değerlendirilmiştir.

Göstergeler için veri toplama dönemi 2023 yılının 3. çeyreği, gösterge doğrulama dönemi ise 4. çeyreğidir.

Veri kaynağı olarak ulusal ve uluslararası istatistikler ile açık erişimli bilgi kullanılmıştır.

- **Hizmet Sunumu ekseninin skoru 82,39'dur.** Yaşamsal olaylar kapsamında Adalet (81,4), Aile (70,3), Araç (85,6), Kariyer (81), Şirket Genel (81,5), Şirket Kurulum (82,8), Taşınma (100), Yükseköğretim (82,9) ve Sağlık (90,8) başlıklarında olmak üzere 9 farklı hizmet alanı faaliyet boyutları kapsamında ele alınmıştır. İş dünyasına yönelik ve az sayıda kurum tarafından sunulan hizmetlerde yüksek skor elde edilmiştir. Kurumlar arası entegrasyonlar ve kullanıcı deneyimi açısından ise zafiyetler olduğu gözlemlenmiştir. e-Devlet Kapısı üzerinden sunulmaya başlayan "araçlarım" ve "çalışma hayatım" gibi bütünleşik hizmetlerin önemli gelişme kaydettiği gözlemlenmiştir. Bununla birlikte ikinci el araç,

muayene randevu vb. entegrasyonların eksikliği dolayısıyla, kesintisiz hizmet sunumu açısından henüz yeterli düzeyde olmadığı tespit edilmiştir.

- **Toplum ekseninin skoru 71,56'dır.** Bu eksende görece yüksek puan çıkmasını destekleyen unsurlar hane halkının internet kullanım pratiklerinin yüksek olması ile topluma yönelik sunulan bilgilendirici ve işlevsel hizmetlerin oldukça yaygın olmasıdır. Ancak, eğitim, mahremiyet ve e-katılım faaliyetlerine yönelik göstergelerde zayıf bir performans sergilenmektedir.
- **Ekonomi ekseninin skoru 64,73'tür.** Bu eksen diğerlerine göre en düşük skoru elde eden başlık olmuştur. Göstergeler kapsamında değerlendirildiğinde bu alandaki güçlü yanımız iş dünyasına sunulan gelir idaresi, sicil yönetimi ve sosyal güvenlik gibi merkezi bilişim sistemlerinin varlığıdır. Diğer taraftan en büyük zafiyet, KOBİ düzeyinde gerçekleşen ekonomik süreçlerde yeni nesil teknoloji kullanımının yaygınlaşmamış olması ve dijital yoğun sektörlerin düşüklüğüdür.
- **Devlet ekseninin skoru 67,92'dir.** Kamunun dijital dönüşümü, uzun yıllardır ülkemizin gündeminde olan ve görece başarı sergilediğimiz bir alan olmuştur. Özellikle, Elektronik Belge Yönetim Sistemi, T.C. Kimlik Kartı, merkezi bütçe, ihale yönetimi gibi hizmetler ile merkezi bilgi sistemleri ve açık kaynak kodlu yazılım çalışmaları güçlü yanımız olmuştur. Diğer taraftan, alana yönelik kamu bilişim uzmanlığı, kurumsal mimari, kurumlar arası veri yönetimi ve açık devlet verisi gibi unsurlarda ilgili faaliyetlerin eksik kaldığı gözlemlenmiştir.
- **Dijital Ekosistem ekseninin skoru 66,47'dir.** İnternet ve iletişim altyapısı, ortak hizmetler, kimlik yönetimi, yerli ve milli teknolojiler, siber güvenlik ve bilişim uzmanı için teşviklerin varlığı güçlü yanlar olarak ön plana çıkmaktadır. Diğer taraftan bilişim sektörünün tüm sektörler içerisindeki görece küçüklüğü ile yazılım ve donanım alt sektörlerinin ülke ekonomisine katkısı açısından düşük performans sergiliyor olması en önemli zafiyeti yaratmaktadır. Bu kapsamda, yeni nesil iletişim altyapıları, yerli yazılım sektörünün geliştirilmesi ve veri yönetimi konusundaki faaliyetlerin yerine getirilmesinde de eksiklikler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, ülkemizde her ne kadar kişisel verilerin korunması, mekânsal veri

yönetimi, ulusal veri sözlüğü ve kamu veri alanı gibi önemli çalışmalar yürütülüyor olsa da net bir dijital veri politikamızın ve ilgili tedbirlerimizin olmadığı görülmektedir.

Dijital Türkiye'ye Yönelik Tespitler

Ülkemiz, tüm başarılı uygulamalara rağmen son 10 yılda yeni nesil dijital teknolojiler ile gelen paradigma değişimini sosyoekonomik düzeyde yönlendirebilecek master plan ve makro hedefler ortaya koyamamıştır. 2000'lerin başında e-Avrupa programını başlatan Avrupa Birliği 2021 yılında "Dijital 10 Yıl" programını başlatmış ve "teknolojik egemenlik" ana söylemiyle 2030 yılı sonuna kadar gerçekleşecek hedefler koymuş, makro seviyede göstergeler belirlemiş ve periyodik olarak raporlamaya başlamıştır. OECD ise ekonomi ve toplumun dijital dönüşümünü adreslemek üzere "Going Digital" isimli ölçüm kapasitesini geliştirme programı başlatmış ve paradigma değişimini yeni göstergeler belirleyerek anlamaya çalışmaktadır.

Ülkemizin, dijital dönüşümde uluslararası alanda yeni oluşturulan göstergelere uygun istatistik üretme kapasitesi zayıf kalmıştır. Örneğin, dijital yoğun sektörlerin katma değerli büyümeye katkısı, BİT yatırımlarının GSYH'ye oranı, bilgi endüstrisinin iş gücü verimliliği, en az temel BİT yoğunluğuna sahip KOBİ'lerin yüzdesi, En az 100 Mbps sabit genişbant aboneliği olan hanelerin yüzdesi ve ilgili alanlarda akademik makalelerin etki oranları vb. göstergelerde ülkemiz için veri yoktur.

On Birinci Kalkınma Planında 1676 tedbir söz konusu olup 216 tanesi Dijital Türkiye kapsamındadır. Planda, **belirlenen tedbirler kapsamında sadece 18 performans hedefi mevcut olup bunların 15'ünde hedefler tamamen ya da yaklaşık olarak gerçekleşmiş** iken dijital ekonomi ile ilgili olan 3'ünde ise çok düşük seviyede ilerleme sağlanmıştır.

OECD nezdindeki 49 göstergenin 37'si için Türkiye verisi mevcuttur. Bununla birlikte **sadece 5 tanesinde OECD ortalamasının üstündeyiz.** En iyi olduğumuz göstergeler, genişbant aboneliği olan hane yüzdesi (%92), iki yıldan genç

girişimlerin yüzdesi (%32,7) ve bilgisayar kullanımı kaynaklı iş stresi yaşayan çalışan yüzdesidir (%1,28).

AB nezdindeki 34 göstergenin 25'i için Türkiye verisi bulunmakta olup **sadece 7 tanesinde AB ortalaması üstündeyiz**. En iyi olduğumuz göstergeler e-Devlet hizmetlerini kullanan bireylerin yüzdesi (%81,57) ve e-Fatura gönderebilen girişimlerin yüzdesidir (%92,6).

Tüm eksenler 7 faaliyet boyutu kapsamında değerlendirildiğinde Planlama, Kullanım, Güven ve Yetkinlik'te ülkemizin görece yüksek endeks değerlerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak politika eksenlerine yönelik **Düzenlemeleri** güncellemede ve politika eksenlerine değer katacak olan **Şeffaflık ile Yenilikçilik boyutlarında aynı başarıyı gösteremediği tespit edilmiştir**.

Sonuç olarak;

Tüm endeksler, hazırlayan tarafının politika gündemine uygun olarak şekillenmektedir. Küresel bir aktör olan ülkemizin, OECD, AB ve BM gündemleriyle büyük ölçüde uyumlu olması kaçınılmaz olmakla birlikte **ülkemize özgü öncelikleri dikkate almamız ve kendi gündemimizi oluşturmamız gerekmektedir.** Ülkemiz için özgün olarak hazırlanan Dijital Türkiye Endeksi ulusal politikaları da kapsamı ve ekosistem iş birliği ile geliştirilmesi açısından bir ilktir. DTE, Dijital Türkiye yolculuğunda ekosistem paydaşlarını bir araya getiren ve strateji ve eylem planlarının belirlenmesi ve/veya uygulanmasına dayanak oluşturan önemli bir kaynak olacaktır.

Bu bağlamda, hızla gelişen ve yüksek fırsat ve riskler barındıran dijital teknolojilere yönelik ulusal politikaların varlığı ve izlenebilirliği hayati önem taşımaktadır. Hiçbir endeks politika gündemi için kesin bir değerlendirme vermemektedir. Bununla birlikte karar vericiler için önemli bir referans teşkil etmekte ve kamuoyuna şeffaflık sağlamaktadır. Dijital dönüşüm ekosisteminin ülke politikasına sahip çıkması ve destekleyebilmesi için tarafların bir araya gelmesi ve hesap verebilirlik elzemdir.

Ülkemizin özellikle Pandemi dönemi ve sonrasında hayata geçirdiği dijital devlet hizmetleri bu alanda başarılı olduğumuzu teyit etmektedir. İşletmelerin dijital

dönüşüm çözümlerine ilgisinin arttığı ve bu yöndeki talebin büyük ölçüde yerli firmalarca karşılanabildiği görülmektedir. Ancak **hem işletmeler hem de hane halkının yüksek hızlı internet ve performanslı kişisel cihaz erişimi konusundaki ihtiyaçlarının giderilmesinde yaşanan aksaklıklar “sayısal uçurum” konusunu tekrar gündeme taşımıştır.**

Endeksin nihai ölçümü 2023 4. çeyreğinde tamamlanmıştır. Bu durum, pandemi ile ivmelenen dijital dönüşümün gözlemlenmesine imkân tanımıştır. Önümüzdeki yılda özellikle uzaktan çalışma, veri paylaşımı, dijital ekonomi ve dijital iş gücü gibi başlıklarda revize edilecek göstergeler ile bu dönüşümün daha iyi gözlemlenmesi hedeflenmektedir.

Projenin pilot ve 1. Fazında sadece açık erişimli veriler dikkate alınmıştır. Önümüzdeki dönem çalışmalarında ise kamu kurum ve kuruluşları başta olmak üzere ilgili paydaşlar ile işbirliğine gidilerek idari kayıtlar, yayınlanmamış istatistikler, uzman görüşleri gibi tamamlayıcı göstergeler ile zenginleştirilmesi hedeflenmektedir.

Dijital Türkiye Endeksi 2023 Raporu, Şubat ayı sonunda düzenlenecek panel ile birlikte lanse edilecek ve TBD internet sitesi üzerinden yayımlanacaktır.

Saygılarımızla,

Ek bilgi için;

M. Ali YAZICI e-posta ali.yazici@tbd.org.tr Tel: 0 (532) 415 57 77

Dr. Atilla AYDIN e-posta atilla.aydin@cbddo.gov.tr Tel: 0 (533) 643 48 17